

Opere preferate, muzică sinagogală și dirijori – dirijorul Ladislau Rooth povestește

Ladislau Rooth, cunoscut de vechii timișoreni ca Roth Laci, este una din figurile emblematice a Timișoarei muzicale și iudaice. Din 1946 până în 1958 a activat la Opera de Stat Timișoara ca dirijor, apoi prim-dirijor și director. După emigrarea în Israel a dirijat orchestre în Israel, Mexic, Africa de Sud și în alte țări și a colaborat cu muzicieni, orchestre și ansambluri operă în lumea întreagă. Din 1989 a fost foarte des la pupitrul dirijoral al Operei Naționale Române din Timișoara, unde, după cum mărturisește, se simte cel mai bine.

La Întâlnirea din 30 mai – 2 iunie 2013 a evreilor timișoreni din lumea întreagă, concertul a fost un punct culminant ca trăire estetică și emoțională, mulțumită talentului și personalității dirijorului Ladislau Rooth de care suntem mândri și care ne este foarte drag.

Care sunt operele tale preferate?

Operele preferate? Îți spun, și eu m-am gândit la chestia asta... Am câteva. În primul rând este *Flautul Fermecat*. Mozart, da. Cât am fost la operă aici, la Timișoara, toate operele de Mozart eu le-am făcut. Și de asta de fapt m-au ținut și în Mexic - pentru opere germane. Am făcut Mozart, toate operele. După Mozart, interesant, este un salt foarte mare, știi? Pentru că după Mozart, îmi plac operele rusești. *Oneghin*, *Dama de pică*, *Boris Godunov*. Nu mă omor după Verdi. Și nici după Puccini. Mozart rămâne *Liebling*-ul.

Și după aia îmi plac foarte mult operele rusești, în special, îți spun, Ceaicovsky care este de o bogăție melodică inexplicabilă... Este ceva... și subiectul, *Oneghin* de Pușkin! În urmă cu 15-16 ani am dirijat la Miami o dată *Dama de pică*, după aia în Mexic am făcut *Oneghin*, am făcut și Stravinsky, adică la lucrări mai moderne... Am făcut și operă modernă, fără să îmi placă, am făcut Alban Berg,

Wozzeck. Am făcut, nimeni n-a vrut să facă și am spus, hai să facem, dar fără poftă și fără... (*Ai dirijat opere de Janáček?*) De Janáček am făcut lucrările lui simfonice, am făcut Sinfonietta, am făcut *Taras Bulba*... Este formidabil ! Nu se compară! Janáček este extraordinar! Am chiar o înregistrare foarte bună cu filarmonica din Mexic cu Janáček.

Am câteva înregistrări de lucrări chiar frumoase. Am făcut nu demult la Bratislava *Recviemul* lui Lloyd Webber. Nu-l știi? E foarte interesant... (*De Andrew Lloyd Webber care a compus musicals?*) Loyd Webber care a scris *Fantoma*... A scris un recviem, prima înregistrare a făcut-o Domingo și este o lucrare extraordinară, este o parte, *Pie Jesu*, un solo de soprană cu un copil, un băiat cu o voce înainte de mutație... Fantastic de inspirată, extraordinar de bine lucrată. Am avut un program, am făcut două recvieme, unul de Mozart și de Loyd Webber. (*Râsete.*) *Cam depărtate*. Peste două sute de ani, da.

Te-ai ocupat de muzică sinagogală?

Să știi că eu scriu de 11 sau de 12 ani pe an cel puțin 25 de orchestrații de muzică liturgică. Pentru Yuval Symphony Orchestra dirijată de Mordechai Sobol care a fost și el *hazan* și care aduce *hazanim* din America. Este un *hazan* în Israel acum pe care îl cheamă Meir Helfgott. E tânăr și șezând pe scaun îți scoate re de sus, re, nu do.... Este ceva fantastic! Un fenomen în gât. El are comunitatea în New York. Și este majoritatea timpului acolo și taxează pentru concerte de la 10.000 de dolari în sus. (*Râsete.*) Păi da! Și pentru el am scris câteva lucrări, adică câte o orchestrație pentru Yuval Orchestra.

În ultimii ani am scris foarte mult, am scris pentru Domingo, am scris pentru Barbara Streisand. (*Ei te cunosc personal?*) Da, cu Domingo am făcut o grămadă de spectacole. Și în Israel am făcut cu el multe spectacole, după aia am fost cu el o dată în Anglia și foarte multe spectacole în Mexic. El este un om foarte cumsecade și este într-adevăr un prieten al Israelului, pentru că în fond el acolo și-a acumulat, și-a făcut experiența și anii de repertoriu și ieșind de acolo în 24 de ore și-a făcut un nume mondial. Avem și niște fotografii împreună, când am dirijat *Carmen*. Am mai făcut cu el *Aida*, am făcut *Adriana Lecouvreur*...

Care dirijor este modelul tău?

În ultimul timp am fost îndrăgostit de, și păcat că a murit, Carlos Kleiber. A fost fantastic! Și după el, mie îmi place Abbado. (*Nu este puțin cam rigid?*) Este foarte exact și nu face circ. Nu dirijează pentru public să facă show. Dirijează pentru orchestră. Este unul dintre dirijorii excepționali, care circulă

astăzi. Kleiber a fost ceva nemaipomenit și a avut și un șarm... Și după aia știi cine a fost foarte mare? Din păcate a murit și a fost un om foarte cumsecade, Ferenc Fricșay. Ungur. El s-a căsătorit cu o doamnă suedeză a cărui tată a fost aici ca reprezentant la Timișoara și au stat la Konstanz lângă Bodensee. Și a murit tânăr, a fost un dirijor excepțional, excepțional, Ferenc Fricșay. Bine, așa sunt foarte mulți. Mie ăsta din Venezuela din care se face acum mare tam tam... Gustavo Dudamel, asta-i mai mult un show, știi cu haine, cu ... *Cu părul vâlvoi*. Da, da, dar este puțin teatru știi? *Dar face bine, pentru că popularizează muzica clasică*. Face, și ce face, face totul bine. *Și atrage tineretul*. Sigur că da! Dar nu se compară cu Karajan și Fritz Reiner și Furtwängler sau Solti. Dirijatul lui Solti este nervos și cu stânga, dar probabil că în repetiții cere mult și asta e arta - ce scoți din orchestră. A fost un dirijor excepțional.

Extras dintr-un interviu realizat de Getta Neumann, 3 iunie Timișoara.

Cantor Meir Helfgot, *Vechol Hachaiim*

<http://www.youtube.com/watch?v=mN5-gh5yXUA&list=PLF15AC180DDAF82A2&index=4>

Pie Jesu, Andrew Lloyd Webber

http://www.youtube.com/watch?v=IT2xWzfkF_o&list=PLDD29DBCD42E2B142

La concertul de la Sinagoga din Cetate, 2 iunie 2013, Timișoara

<https://plus.google.com/photos/102933001133634706661/albums/5898602177545983697>